

Ministerie van Economische Zaken
Directoraat-generaal voor Energie en Telecom
Directie Energiemarkt
T.a.v. dhr. Ing. M. Mezger
Bezuidenhoutseweg 30
2594 AV DEN HAAG

2 januari 2009

Ref: PvdS-09.01.02

Geachte heer Mezger,

Op 17 november 2008 hebben wij bij u het milieueffectrapport Bergermeer Gasopslag ter aanvaarding ingediend. Alle betrokken bevoegde gezagen hebben het MER te aanvaard met uitzondering van de gemeente Bergen. De redenen voor het raadsbesluit van gemeente Bergen om niet te aanvaarden zijn per brief aan u en aan ons meegedeeld.

Wij zijn van mening dat de genoemde argumenten eerder zienswijzen zijn dan wettelijke gronden voor niet-aanvaarding. Toch willen wij graag tegemoet komen aan de punten van de gemeente Bergen. In bijlage 1 bij deze brief hebben we daarom een overzicht opgenomen van de vragen van Bergen en onze reactie daarop. Tevens hebben we in bijlage 2 ook de vraagpunten van de overige gemeenten opgenomen, die ons eerder via het ambtelijke circuit zijn toegestuurd en op 8 december 2008 met de betrokken ambtenaren van Bergen en Alkmaar zijn besproken.

Wij verzoeken u deze brief met de bijlage gelijk met het MER en de vergunningsaanvragen ter inzage te leggen. Tevens vragen wij u de Commissie voor de milieueffectrapportage te verzoeken deze brief mede te beoordelen bij de inhoudelijke toetsing van het MER.

Ik vertrouw er op dat ik u met deze brief voldoende heb ingelicht. Als u nog vragen heeft over dit onderwerp horen wij het graag.

Een afschrift van deze brief is verzonden naar de gemeenten Bergen, Alkmaar, Heiloo en Schermer.

Hoogachtend,

P.C. van Gelder

Bijlagen:

1. Inhoudelijke reactie op de aspecten voor het besluit tot niet-aanvaarding door gemeente Bergen;
2. Inhoudelijke reactie op ambtelijke opmerkingen van Bergen, Heiloo en Alkmaar;
3. Inhoudelijke reactie op de brief van Heiloo d.d. 17-12-2008 m.b.t. verzoek aanvaarding MER

Bijlage 1: Inhoudelijke reactie op de aspecten voor het besluit tot niet-aanvaarding door gemeente Bergen

1. Samenvatting MER

Zienswijze Bergen:

Eén van de onderdelen is een samenvatting die geschikt is voor bestuurlijke besluitvorming (Hoofdstuk 1 van de richtlijnen). De in het MER aangeboden samenvatting bevat niet de informatie die ons inziens noodzakelijk is voor de bestuurlijke besluitvorming, omdat de gepresenteerde informatie al een reeds gekozen richting impliceert.

Reactie TAQA:

In artikel 7.10, lid 1 onder h van de Wet milieubeheer (Wm) staat vermeld dat het MER ten minste bevat: 'een samenvatting die aan een algemeen publiek voldoende inzicht geeft voor de beoordeling van het milieueffectrapport en van de daarin beschreven gevolgen voor het milieu van de voorgenomen activiteit en van de beschreven alternatieven'. In aansluiting hierop is in de herziene Handleiding Milieueffectrapportage MER van Infomil in paragraaf 5.4.2 aangegeven dat een goede samenvatting ten hoogste 5 tot 15 pagina's zou mogen beslaan. Dit betekent dat in de samenvatting uitsluitend de hoofdlijnen van het project, de effecten, het studiegebied, de vergelijking van de alternatieven, de keuze van het MMA en de uitvoeringsalternatief kunnen worden beschreven.

De samenvatting van het MER van de Gasopslag Bergermeer (BGS project) is mede in het licht van deze eisen samen met een tekstschrijver geschreven in heldere, gemakkelijk toegankelijke taal voor een breed publiek, waaronder burgers en bestuur. Dit project (installaties op twee door pijpleidingen verbonden locaties, boringen, etc.), inclusief de hieruit voortvloeiende effecten, is dermate complex dat in het MER een groot aantal verschillende aspecten dient te worden geadresseerd. Wij hebben er naar gestreefd dit toegankelijk te maken door het MER te splitsen in een zelfstandig leesbare samenvatting, een hoofdrapport en 22 achtergronddocumenten. Vanwege de complexiteit is het naar onze mening onvermijdelijk dat voor een volledig inzicht in de materie tenminste lezen van het hoofddocument zelf noodzakelijk is. Dit laat echter onverlet dat de samenvatting ons inziens wel geschikt is voor bestuurlijke besluitvorming omdat deze als het ware een handreiking biedt in de opzet en inhoud van het MER en daarmee het MER toegankelijk maakt, ook voor belanghebbenden, die minder goed in het project zijn ingevoerd. Het oordeel of de in de samenvatting gepresenteerde informatie al een reeds gekozen richting impliceert is persoonlijk maar mede door een niet bij het project betrokken tekstschrijver hebben we er integer naar gestreefd een onbevooroordeelde samenvatting te op te stellen.

2. Trechtering keuze Bergermeerveld

Zienswijze Bergen:

De trechtering van de alternatieve locaties die heeft geleid tot de keuze van het Bergermeerveld (Hoofdstuk 3.1 van de richtlijnen). Op pagina 24 en 25 is aangegeven waarom is gekozen voor het Bergermeerveld. Dit heeft onder andere te maken met de capaciteit van de velden en de reservoir-eigenschappen. Niet is aangegeven wat dan de capaciteit van de verschillende velden is, waarom bepaalde velden slechte reservoir-eigenschappen hebben en wat de seismische stabiliteit is van de verschillende velden. Op de seismische stabiliteit wordt in deze paragraaf geheel niet ingegaan. Er wordt op pagina 26 gesteld dat er onderzoek is verricht. Dit onderzoek is echter niet als achtergronddocument opgenomen. De 'Waarom op deze locatie?' vraag is erg belangrijk.

Reactie TAQA:

De Commissie MER heeft gevraagd om aan te geven of (en zo ja welke) alternatieve locaties voor gasopslag elders in Nederland voor TAQA beschikbaar zijn. Zij heeft daarbij gevraagd te laten zien, indien van toepassing, op welke wijze de trechtering van deze alternatieve locaties geleid heeft tot de keuze voor het Bergermeerveld alsmede hierbij de geologische en geofysische eigenschappen van het veld en de seismische stabiliteit van de omgeving te betrekken. Op grond van dit punt is in §2.1.3 van het MER deze trechtering beschreven. Voor TAQA zijn in Nederland op land de velden in de win-

ningsvergunning Bergen en op het Nederlandse continentaal plat de velden in de blokken P15/P18 beschikbaar. Vanwege hun toegankelijkheid zijn de offshore velden vooralsnog minder geschikt, maar wel door TAQA voor de toekomst worden onderzocht. De in het MER beschreven trechtering voor de velden in de winningsvergunning Bergen is gebaseerd op de vergelijking tussen de parameters die een rol spelen bij de bepaling of een reservoir geschikt is als opslagfunctie, te weten opslagvolume, technische reservoir eigenschappen (permeabiliteit en productiviteit), veiligheid van opslag en ligging. In het MER is geen kwantificering van deze parameters opgenomen omdat dit geen meerwaarde voor de duidelijkheid van de trechtering biedt en deels ook niet mogelijk is. Om de wens om meer detail te honoreren zijn in aanvulling op de in tabel 2.1-1 van het MER reeds verstrekte data in de onderstaande tabellen de kwantificeerbare parameters opgenomen en zijn de overige relevante parameters waar mogelijk nader omschreven. Deze data zijn afkomstig van onderzoek in 1994 naar geschiktheid van reservoirs in de Bergen concessie door Hagoort & Associates BV in opdracht van NV Nederlandse Gasunie.

Selectie van reservoirs voor gasopslag vindt plaats op de volgende gronden:

- Volume van het veld om het gewenste economische werkvolume te leveren. Voor het BGS project is afhankelijk van de gekozen werkdrukken een veld met een grootte van 12 tot 18 miljard Nm³ (BCM) gas nodig. De grootte van het reservoir wordt bepaald door de oorspronkelijke inhoud van het veld (GIIP – Gas Initially In Place);
- Reservoir eigenschappen, waaronder de productiviteit / injectiviteit (kh). De kh wordt bepaald door de permeabiliteit (gasdoorlatendheid) en dikte van het reservoir en wordt uitgedrukt in Darcy meter (D*m). Voor gasopslag is een zo hoog mogelijke kh gewenst maar minimaal is een kh van > 1 D*m vereist;
- Risico op waterproductie (productiemechanisme van het reservoir);
- Mogelijkheden voor het boren van extra putten voor de ontsluiting van het veld;
- Locatie en afstand tot mogelijke vestigingslocaties voor behandlungs- en compressie-installaties en tot het hoofdgas transportnet. Dit aspect is van belang in verband met de lengte van de noodzakelijke pijpleidingen en gerelateerde kosten;

Veld	GIIP (BCM)	Gem. porositeit (%)	Dikte formatie (m)	Kh (D.m)	Opmerkingen
Bergen (Rotl. SS)	7.3	17	105	3	
Bergen (Bunter SS)	0.3	12	25.7	0.32	Verwaterd
Bergermeer (Rotl. SS)	16.8	20-30	150	30	
Boekel (Bunter SS)	0.04	15-20	15	Ca. 7.5	Uitgeput
Groet (Rotl. SS)	7.1	15-25	100-180	1.9	Mogelijke aquifer
Heiloo (Bunter SS)	?	4-18	12	geen puttest	Dichte zandsteen, exploratieput kon niet produceren.
Schermer (Platten Dol.)	1.2	19	50	49	Formatie met breuken en water producerend
Schermer (Rotl. SS)	2.1	23	78	0.023	Dichte zandsteen
Starnmeer (Platten Dol.)	1.2	7-19	31	Geen puttest	Verwaterd
Zuid-Schermer (Platten Dol.)	0.1	Ca. 6-12	15	54	Verwaterd

Tabel 1: Overzicht van eigenschappen van de gasreservoirs in de TAQA winningsvergunning Bergen

Veld	Opmerkingen
Bergen (Rotl. SS)	<ul style="list-style-type: none"> • Geen uitbreiding mogelijk wegens ligging in natuurgebied • Grote afstand tot mogelijke locatie voor behandelingsinstallatie • Tot nu toe 1 trilling geregistreerd (10-10-2007, 2.7 op schaal van Richter, niet gevoeld door bewoners)
Bergen (Bunter SS)	<ul style="list-style-type: none"> • Verwaterd, d.w.z. risico op meeproduceren van teveel productiewater • Tot nu toe geen seismische activiteit geregistreerd
Bergermeer (Rotl. SS)	<ul style="list-style-type: none"> • Superieure reservoir eigenschappen • Geschikt volume • Tot nu toe 4 zeer lichte trillingen geregistreerd, zie MER hoofdrapport §8.1 voor een overzicht
Boekel (Bunter SS)	<ul style="list-style-type: none"> • Te klein volume • Uitgeput • Tot nu toe geen seismische activiteit geregistreerd
Groet (Rotl. SS)	<ul style="list-style-type: none"> • Indicaties van waterinstroming • Te kleine capaciteit • Grote afstand tot mogelijke locatie voor behandelingsinstallatie • Tot nu toe geen seismische activiteit geregistreerd
Heiloo (Bunter SS)	<ul style="list-style-type: none"> • Te dichte structuur van de zandsteen, d.w.z. slechte doorstroombaarheid • Tot nu toe geen seismische activiteit geregistreerd
Schermer (Platten Dol.)	<ul style="list-style-type: none"> • Risico op te hoge waterproductie als gevolg van eigenschappen gesteente • Te klein volume • Tot nu toe geen seismische activiteit geregistreerd
Schermer (Rotl. SS)	<ul style="list-style-type: none"> • Te dichte structuur van de zandsteen, d.w.z. slechte doorstroombaarheid • Zeer waarschijnlijk aquifer aanwezig, d.w.z. risico op meeproduceren van teveel productiewater • Te klein volume • Tot nu toe geen seismische activiteit geregistreerd
Starnmeer (Platten Dol.)	<ul style="list-style-type: none"> • Waterproductie als gevolg van eigenschappen gesteente • Te klein volume • Tot nu toe geen seismische activiteit geregistreerd
Zuid-Schermer (Platten Dol.)	<ul style="list-style-type: none"> • Waterproductie als gevolg van eigenschappen gesteente • Te klein volume • Tot nu toe geen seismische activiteit geregistreerd

Tabel 2: Beoordeling van de geschiktheid van de gasreservoirs in de TAQA winningsvergunning Bergen voor ondergrondse gasopslag

Opmerkingen:

- In de kolom 'Veld' staat eerst de naam van het veld en tussen haakjes de naam van de gashoudende gesteentelaag. Rotl. = Rotliegendes, SS = zandsteen, Dol. = Dolomiet;
- Het Alkmaarveld is niet in de tabellen opgenomen omdat dit veld al in gebruik voor gasopslag (PGI Alkmaar van TAQA);
- De veiligheid van opslag en seismische aspecten van het Bergermeerveld is diepgaand onderzocht door TNO en beschreven in hoofdstuk 8 van het MER en beschreven in achtergronddocument 22 en samengevat in hoofdstuk 8 van het MER;

3. Referentiesituatie keuze Bergermeerlocatie

Zienswijze Bergen:

In afwijking van de startnotitie is de referentiesituatie (nuloptie) het volledig leegproduceren van het veld, het ontmantelen van de installaties en het weer terugbrengen in zijn oorspronkelijke staat (Hoofdstuk 4.2 van de richtlijnen). In het MER is uitgegaan van de referentie als zijnde de huidige situatie. Dit wijkt af van de door de Commissie gestelde richtlijnen en heeft effect op de uitkomsten van de milieufweging. Bij het beoordelen van de effecten wordt uitgegaan van de huidige situatie als referentiesituatie en niet van een situatie waarbij de bestaande puttenlocatie is teruggebracht naar de oorspronkelijke situatie. Gevolg is dat alternatieve locaties voor de puttenlocaties als minder milieuvriendelijk worden gewaardeerd. Wanneer bij de effectenbeoordeling en weging wordt aangehouden dat de huidige locatie weer weiland wordt, ontstaat een geheel ander beeld en zullen alternatieve locaties, met name Bergerweg Noord beter scoren wat milieuaspecten betreft dan de voorkeurslocatie. Door

TAQA wordt aangegeven dat hiervoor is gekozen omdat ze er toch nog tien jaar zitten. De BGS zal 40-50 jaar in bedrijf zijn. Door te kiezen voor een andere referentiesituatie vindt geen zuivere beoordeling van de locaties ten opzichte van elkaar plaats.

Reactie TAQA:

In paragraaf 4.3 van de richtlijnen stelt de Commissie dat 'in afwijking van de startnotitie is de referentiesituatie (nuloptie) het volledig leegproduceren van het veld, het ontmantelen van de installaties en het weer terugbrengen van de puttenlocatie in zijn oorspronkelijke staat, rekening houdend met de autonome ontwikkelingen, waaronder begrepen het beleidskader zoals genoemd in de startnotitie en aangevuld in paragraaf 3.2 van dit advies'.

In het MER is deze referentiesituatie strikt aangehouden: het Bergermeerveld wordt niet als ondergrondse gasopslag in gebruik genomen en wordt rekening houdend met de autonome ontwikkelingen¹ in de oorspronkelijke staat (grasland) teruggebracht. Een significante autonome ontwikkeling hierbij is dat de huidige Bergermeer puttenlocatie pas na ten minste 10 jaar uit gebruik zal worden genomen, ook als het project Gasopslag Bergermeer niet wordt gerealiseerd. Dit hangt samen met de huidige en verwachte toekomstige ontwikkeling van de gaswinning in de winningsvergunning Bergen. Deze gaswinning is in lijn met het nationale energiebeleid en specifiek met het kleine velden beleid van het Rijk. De huidige Bergermeerlocatie fungeert als centraal verzamelpunt van geproduceerd gas vanaf de locatie Bergen aan Zee, de locatie Schermer en de locatie Starnmeer (Zuidschermer). Daarnaast is de locatie in gebruik als locatie waar productiewater, afkomstig van de velden binnen de winningsvergunning Bergen en gasopslag PGI, in de diepe ondergrond wordt geïnjecteerd. Daarom kan de Bergermeerlocatie niet worden ontmanteld tenzij de productie uit de eerder genoemde velden en de gasopslag PGI voortijdig zou worden beëindigd. Het voortijdig beëindigen van winbare gasreserves is niet in lijn met de verplichting tot een doelmatige en efficiënte winning van de bodemreserves. Bij beëindiging van deze genoemde centrale functies binnen de winningsvergunning Bergen zal de locatie Bergermeer worden geabandonneerd volgens de wettelijke regels en afspraken. Gezien de groeiende behoefte aan gasopslag ligt het voortijdig sluiten van PGI niet voor de hand.

Op grond van bovenstaande overwegingen is in het MER de volgende referentiesituatie voor de Bergermeer aangehouden (zie §9.3 van het MER hoofdtrapport:

Conform het gestelde in de richtlijnen voor deze m.e.r. wordt voor de Bergermeer als referentiesituatie aangehouden dat het Bergermeerveld volledig wordt leeggeproduceerd, de installaties worden ontmanteld en de puttenlocatie weer wordt teruggebracht in zijn oorspronkelijke staat. Hierbij geldt wel de randvoorwaarde, zoals beschreven in §4.3.4 (van het MER), dat in verband met de gaswinning uit andere velden van de winningsvergunning Bergen de puttenlocatie in de Bergermeer nog zeker 10 jaar zal worden gehandhaafd, ook als het Bergermeerveld niet voor gasopslag wordt gebruikt.

In tegenstelling tot het door het gemeente Bergen gestelde wordt er bij de vergelijking van voornemen en alternatieven dus wel degelijk vanuit gegaan dat de locatie Bergermeer in de oorspronkelijke staat als grasland wordt teruggebracht, alleen het tijdstip waarop dit gebeurt is nader gespecificeerd op grond van de genoemde autonome ontwikkelingen.

Uiteraard is het wel zo dat ook het tijdstip van het terugbrengen in de oorspronkelijke staat invloed heeft op de vergelijking van het voornemen en de alternatieven MOB Bergen en Bergerweg Noord. Generiek kan worden gesteld dat bij het sneller verlaten van de Bergermeerlocatie, deze locatie met name op de aspecten natuur en landschap relatief slechter zal scoren dan in het nu voorliggende vergelijking van de alternatieven, omdat het nadeel van het geruime tijd gelijktijdig bestaan van twee puttenlocaties minder zwaar gaat wegen. De verschillen zijn echter niet erg groot omdat de alternatieve locaties MOB Bergen en Bergerweg Noord sowieso op een aantal punten slechter scoren, ongeacht of en wanneer de Bergermeerlocatie wordt verlaten.

De redenen hiervoor zijn dat ten eerste deze locaties ook hun eigen natuurwaarden hebben al zijn deze minder groot dan die van de Loterijlanden. Ten tweede zal de aanleg op MOB Bergen of Bergerweg Noord meer verstoring van archeologische en cultuurhistorische waarden veroorzaken. Ook blijft

¹ Autonome ontwikkelingen zijn naast 'natuurlijke' ontwikkelingen ook ontwikkelingen op grond van vigerend overheidsbeleid.

onverminderd van kracht dat bij ontwikkeling op de huidige Bergermeerlocatie putten en bestaande voorzieningen kunnen worden hergebruikt en dat voor de nieuw te boren putten minder boorlengte noodzakelijk is (duurzaamheid), wat beide niet het geval is als de putten op een alternatieve locatie worden ontwikkeld.

Daarnaast blijft specifiek voor de alternatieve locatie MOB Bergen het grote bezwaar gelden de vestiging van een grote industriële installatie in een groene landelijke omgeving dicht bij Bergen niet passend wordt gevonden. Dit hangt samen met het feit dat bij dit alternatief zowel de puttenlocatie als de behandlungs- en compressie-installaties op deze locatie worden geplaatst. Als alleen de puttenlocatie op MOB Bergen zou worden geplaatst (en de behandeling en compressie op BKMZ-2 worden geplaatst) vallen de meeste voordelen weg omdat er dan wel twee gasleidingen en een productiewaterleiding in het tracé moeten worden gelegd en er geen operationele voordelen zijn. Verder blokkeert deze optie de verdere ontwikkeling van het MOB terrein en is daarmee strijdig met de principes van efficiënt ruimtegebruik. Daarnaast is vestiging van gaswinningsinstallaties op MOB Bergen strijdig met de provinciale en gemeentelijke (concept) structuurvisies en beleidsplannen, maar dit is bij de vergelijking geen zwaarwegend argument.

Specifiek voor de alternatieve locatie Bergerweg Noord blijft gelden dat deze locatie in EHS uitsluitingsgebied ligt, de puttenlocatie hier moeilijk landschappelijk is in te passen, de locatie in een gebied met een hogere archeologische trefkans ligt en onzeker is of tijdig een geschikte kavel kan worden verworven.

Bij de ontwikkeling van het MMA in het MER (§10.1) is de huidige Bergermeerlocatie gekozen als de MMA locatie voor het putterrein boven de onderzochte alternatieven MOB Bergen en Bergerweg Noord. Voor Bergerweg Noord was dit gebaseerd op de slechtere score t.o.v. de BGM voorkeurslocatie op de meeste aspecten met uitzondering van het aspect natuur. Ook bij het korter voortbestaan van de huidige Bergermeerlocatie blijft deze beoordeling van kracht. MOB Bergen kwam als goede tweede uit de vergelijking als MMA locatie van het putterrein, maar was niet gekozen op grond van het feit dat de vestiging van grote industriële installaties in een groene landelijke omgeving dicht bij de kern van het dorp Bergen niet passend wordt gevonden. Ook dit criterium blijft van kracht hoewel het punt dat er gelijktijdig twee putterreinen in de Bergermeer bestaan minder zwaar gaat wegen. Daardoor komen deze beide alternatieven dicht bij elkaar te liggen. Toch wordt nog ingeschat dat op grond van de afweging van de score op de verschillende vergelijkingscriteria - ook als uit was gegaan van het sneller verlaten van de huidige locatie in de Bergermeer – de voorkeurslocatie Bergermeer als MMA locatie van het putterrein zou zijn gekozen.

4. Lange termijneffecten van de gasopslag met betrekking tot geomechanica

Zienswijze Bergen:

In het uitgevoerde onderzoek is alleen gekeken naar de effecten van in gebruik name van de putten. Er is niet gekeken naar de lange termijneffecten. In het uitgevoerde onderzoek wordt aangegeven dat hier nader onderzoek naar zou moeten worden verricht dit is niet gedaan in het kader van het MER.

Reactie TAQA:

Op bladzijde 220 van het hoofdrapport van het MER is met betrekking tot de geomechanische aspecten van het Bergermeer gasreservoir de volgende tekst opgenomen:

TNO heeft een diepgaande studie uitgevoerd naar de geomechanische geschiktheid van het Bergermeerveld voor ondergrondse gasopslag en de te verwachten seismische effecten. Hieruit is niet gebleken dat er ontoelaatbare effecten zullen optreden.

Het volledige rapport van dit TNO onderzoek maakt als achtergronddocument 22 integraal deel uit van het MER. In het onderzoek heeft TNO de eerste cyclus van de gasopslag onderzocht, te weten het initieel weer op druk brengen van het veld en vervolgens de eerste periode van aflevering. Bij deze eerste cyclus wordt het veld eerst op druk gebracht van de huidige druk van ca. 20 bar tot de bovenste werkdruk van 133 bar en vervolgens geleegd tot de onderste werkdruk van 88 bar. Uit dit onderzoek is niet gebleken dat er ontoelaatbare (geomechanische) effecten zullen optreden. De volgende cycli van injectie en productie zullen plaatsvinden tussen 88 en 133 bar.

TNO heeft berekend dat bij deze eerste cyclus trillingen met een maximale magnitude van 2.7 op de schaal van Richter zouden kunnen optreden. Dit wil echter uitdrukkelijk niet zeggen dat zulke trillingen ook daadwerkelijk zullen optreden, omdat de kans dat er daadwerkelijk een trilling optreedt klein is. De verwachting voor de lange termijn, dat wil zeggen het doorlopen van meerdere cycli van injectie en productie kan nu nog niet exact worden bepaald en hiervoor is volgens TNO aanvullend onderzoek vereist. TNO geeft in haar rapport echter al wel aan dat door de afmetingen van het breuksysteem in de diepe ondergrond er op de lange termijn geen trillingen zullen optreden met een magnitude sterker dan 3.9 op de schaal van Richter (conclusie 8 op blz. 87/95 van MER achtergronddocument 22). Deze maximale sterkte is niet groter dan de verwachte maximale sterkte van trillingen als gevolg van de huidige gaswinning. De sterkste tot nu toe opgetreden trilling had een magnitude van 3.5 op de schaal van Richter.

Het genoemde aanvullend TNO onderzoek dient er met andere woorden dus alleen toe om de sterkte van eventuele trillingen nauwkeuriger te bepalen, maar gezien het breuksysteem zullen deze dus niet groter zijn dan het genoemde maximum van 3.9 op de schaal van Richter. Dat wil dus zeggen dat de uitkomst van dit nader onderzoek leidt tot een waarde tussen 0 en 3.9 op de schaal van Richter, maar dat nu al kan worden gesteld dat de uitkomst niet groter dan 3.9 op de schaal van Richter zal zijn. TAQA is daarom van mening dat aanvullend onderzoek geen meerwaarde heeft voor het MER, omdat deze verwachte maximale sterkte van 3.9 op de schaal van Richter door de overheid als een acceptabel risico wordt beschouwd. Daarnaast is het voor de nauwkeurigheid van aanvullend onderzoek naar de exacte lange termijn effecten noodzakelijk te beschikken over gegevens die pas tijdens de eerste cyclus van injecteren en produceren beschikbaar komen waardoor het aanvullend onderzoek niet in deze fase van het project uitgevoerd kan worden.

Nogmaals willen we er op wijzen dat er zich in het Bergermeer veld geen geologisch actieve breuken bevinden. Op grond van seismisch onderzoek is vastgesteld dat de laatste breukactiviteit heeft plaatsgevonden in het Mioceen tijdperk omstreeks 30 miljoen jaar geleden. In de periode na dit tijdperk tot op heden zijn de breuken in de diepe ondergrond niet meer actief geweest. De bestaande breuken in het veld zijn nu alleen nog zwakke plekken waarlangs verschuiving kan optreden door de compactie van het reservoir, hetgeen in het verleden is voorgekomen in 1994 en in 2001. De intensiteit van de trillingen die mogelijk in de toekomst kunnen optreden door gasopslag, is een functie van de hoeveelheid energie die door gasopslag in de grond wordt gebracht. Toevoer van deze energie wordt streng bewaakt en gecontroleerd.

In aanvulling hierop kan nog worden opgemerkt dat zich bij vergelijkbare gasopslagen (TAQA PGI in Alkmaar, NAM UGS in Grijpskerk en NAM UGS in Norg) zich geen trillingen hebben voorgedaan. Deze gasopslagen opereren al lange tijd onder min of meer vergelijkbare condities als waaronder de gasopslag Bergermeer zal gaan werken.

5. Onderbelichting resultaten uit het Alterra onderzoek in het MER hoofdrapport

Zienswijze Bergen:

Natuur (Hoofdstuk 5.5 van de richtlijnen) TAQA heeft de wens heeft om jaarrond te gaan boren (bovenaan pag. 15 samenvatting MER gasopslag Bergermeer). Dit heeft als consequenties heeft dat de bestaande weidevogelpopulatie van de Loterijlanden ernstig wordt verstoord. In de Alterra studie, die in opdracht van TAQA is opgesteld (Effecten op natuurwaarden van het project 'Bergermeer Gas Storage', eindconcept september 2008) staat hierover onder andere op pagina 10: 'Er wordt ingeschat dat de populatie van de grutto in de Loterijlanden na twee jaar continu boren (dus ook tijdens het broedseizoen) verdwenen zal zijn'. Dit aspect is een van de belangrijkste effecten op de natuurwaarden, maar wordt in het hoofdrapport van het MER sterk onderbelicht.

Reactie TAQA:

Bij dit punt moet uitdrukkelijk worden onderkend dat het MER bestaat uit 1) de samenvatting, 2) het hoofdrapport en 3) de 22 achtergronddocumenten. Dit is ook op meerdere plaatsen expliciet in het MER vermeld. Bij de beoordeling van de aanvaardbaarheid en het in een later stadium geven van zienswijzen dient dus de inhoud van al deze onderdelen te worden beschouwd. Wij zijn het volledig eens dat de conclusie van Alterra m.b.t. het jaarrond boren belangrijk is en daarom is dit ook als zo-

danig vermeld in het MER (§6.1.2.8 – Effecten op de natuur a.g.v. de boringen) en in het Alterra rapport, dat integraal deel uitmaakt van het MER. In §6.1.2.8 van het MER hoofdrapport staat dit als volgt verwoord: 'De belangrijkste conclusie (uit het Alterra rapport) is dat activiteiten op de BGM tijdens het broedseizoen ernstige effecten kunnen hebben op het broedsucces van weidevogels'.

Ook bij de beoordeling van de effecten is dit aspect sterk meegewogen om welke reden de mitigerende maatregel om het boren tijdens het broedseizoen te onderbreken deel uit maakt van het MMA. De conclusie uit het MER is daarom ons inziens helder: het onderbreken van de boringen wordt als MMA beschouwd, vanwege de sterk nadelige effecten voor de weidevogelstand en met name de Grutto als meest gevoelige soort. De mogelijkheid van het jaarrond boren wordt opgehouden onder de voorwaarde van zowel tijdelijke als permanente substantiële compensatie voor juist deze weidevogels. Hierover is het constructieve overleg met de lokale milieuverenigingen (waaronder Stichting Animo, Groen Platform Bergen, Stichting Mr. Frits Zeiler, Vereniging Natuurmonumenten) in een vergevorderd stadium – verkenningen naar gronden en mogelijkheden voor verwerving zijn en worden onderzocht. Ook is of wordt hierover op zeer korte termijn op initiatief van deze milieuverenigingen een gesprek tussen milieuverenigingen en de gemeente Bergen geïnitieerd.

6. Opnemen van planologische, bestuurlijke, technische en economische aspecten bij de beoordeling van de alternatieven

Zienswijze Bergen:

Scorekaart (Hoofdstuk 6 van de richtlijnen) In de beoordeling is ook planologie en bestuur en technische en economische aspecten (kosten) meegenomen. Dit zijn echter geen milieuaspecten en dienen niet bij de beoordeling te worden meegewogen. De uiteindelijke conclusie kan wel zijn dat een optie niet uitvoerbaar is vanwege kosten of bestuurlijke aspecten, maar dit mag geen wegingsaspect in het MER zijn.

Reactie TAQA:

In §9.2 van het MER op blz. 222 is de keuze van de vergelijkingscriteria onderbouwd beschreven. Op diverse plaatsen in het MER is vermeld dat alternatieven en maatregelen realistisch moeten zijn. Punten waarvan vaststaat dat ze planologisch of technisch / economisch niet reëel of onhaalbaar zijn zullen daarom geen deel uitmaken van het MMA. In voetnoot 20 op blz. 222 van het MER is dit ook nog expliciet vermeld:

'Bij de vaststelling van het MMA zullen economische aspecten niet bepalend zijn, maar alternatieven en maatregelen moeten wel realistisch zijn. Bij de afweging door de initiatiefnemer of de onderdelen van het MMA al dan niet worden opgenomen in het uitvoeringsalternatief spelen economische aspecten echter wel een belangrijke rol.'

Om deze redenen zijn planologie en bestuur alsmede technische en economische aspecten wel opgenomen als vergelijkingscriteria maar bij de vergelijking en de vaststelling van het MMA is uitdrukkelijk rekening gehouden met de in de voetnoot weergegeven beperking. Dit kan bijvoorbeeld worden geïllustreerd met het feit dat het boren van de leidingen onder de Loterijlanden is opgenomen in het MMA ondanks dat dit aanzienlijk duurder is dan aanleg m.b.v. de open sleuf methode.

Het criterium 'Planologie en bestuur' bevat wel degelijk belangrijke milieu- en omgevingsaspecten, die ook bij de weging hun plaats moeten krijgen. Het feit of een locatie bijvoorbeeld in Natura 2000 gebied, EHS uitsluitingsgebied, stiltegebied of Belvédèregebied ligt is een belangrijk aspect, dat zijn plaats dient te hebben bij de ontwikkeling van het MMA. Wij onderschrijven dat dit minder geldt voor het deelaspect 'bestuurlijke haalbaarheid', maar dit is dusdanig verweven met de planologie dat scheiding van deze twee aspecten de duidelijkheid niet bevordert. Bij de beoordeling van de alternatieven is er echter wel integer naar gestreefd deze beide deelaspecten ieder hun juiste weging te geven in de geest van de intentie van de m.e.r. methodiek.

Bijlage 2: Inhoudelijke reactie op ambtelijke opmerkingen van Bergen, Heiloo en Alkmaar

Bijlage 3: Inhoudelijke reactie op brief Heiloo d.d. 17-12-2008 m.b.t. verzoek aanvaarding MER